

A pénzügyi visszaélések visszaszorításának, megelőzésének gyakorlati kérdései a felügyeleti munkában

Dr. Hegedűs András

Pénzügyi visszaélések elleni főosztály
főosztályvezető

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETE

Alapvetés

- A Felügyelet 2010-ig szóló stratégiájában alapfeladatként került megfogalmazásra az aktív részvétel a pénzügyi bűnözés visszaszorításában.
- A pénzügyi szektort érő külső belső támadások, a pénzügyi visszaélések a működési kockázat körébe tartozó kiemelkedő figyelmet érdemlő kérdéskör.
- A hatékony fellépés feltételezi:
 - a jelenség ismeretét, a célzott és átfogó adatgyűjtést , az arra épülő elemző munka feltételének megteremtését
 - a szemlélet váltást
 - a megelőzés orientált, proaktív felügyeleti tevékenységet, az integrátori szerepkör felvállalását, betöltését
 - a Felügyelet, az intézmények és társhatóságok összehangolt fellépését

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETE

Bűnözés és következtetések I.

A közelmúlt nagy port felverő, a pénzügyi szektor egyes területeit érintő bűncselekmények

- a bankok vonatkozásában az adathalász, az ATM-ek elleni erőszakos, illetve új ismeretlen technológiával elkövetett támadások,
- a pénzügyi vállalkozásoknál szervezeten nagy mennyiségben, kiemelkedő kárértékre, gépjárművekre és haszonjárművekre elkövetett finanszírozási visszaélések,
- a bitósítóknál az ügynöki visszaélések,
- a takarékszövetkezeteknél a közel 50 intézményre kiterjedő 14 milliárd forint kárt okozó csalások

ráirányították a figyelmet arra, hogy:

- a szektort a bűnözők kiemelt támadási célpontként kezelik
- ezek a cselekmények adott esetben kiemelkedő kárt okozhatnak,
- a belső elkövetőkkel számolni kell

Tudatos feltárásuk, megelőzésük a pénzügyi szolgáltatások biztonságát meghatározó kérdések.

Bűnözés és következtetések II.

Bizonyos bűncselekményi kategóriákban megállapítható:

- A szervezett bűnözői körök célzottan, a pénzügyi szektor belső viszonyainak teljes körű ismerete alapján tudatosan kidolgozott és válogatott módszerekkel sorozat jelleggel károsítják a pénzügyi szolgáltatókat, illetve azok ügyfeleit.
- Egyre nagyobb mértékben észlelhető a nemzetközi szervezett bűnözők jelenléte, aktivitása.

A pénzügyi szektor a bűnözői körök számára célterület, mivel:

- remélhető a magas haszon
- az elkövetők „lebukási kockázata” csekély
- a kettős zártsága elfedi a jogellenes támadások volumenét, struktúráját, kockázati súlyát.
- egy- egy „jó trükk” az összes pénzügyi szolgáltatónál csekély kockázat mellett megkísérelhető
- a nehezen bizonyítható cselekményekben a rendőri és igazságügyi szervek egymás tevékenységéről többnyire nem tudva, párhuzamosan kis hatékonysággal tevékenykednek.

A pénzügyi visszaélések visszaszorítása érdekében tett főbb lépések

Az új típusú együttműködés fórumának kialakítása

- A Pénzügyi Visszaélések Elleni Albizottság és munkacsoportjainak létrehozása, működtetése
- A társhatóságokkal (MNB, VPOP, ORFK, APEH) kapcsolatos együttműködési megállapodások új feladatokhoz igazítása
- Operatív, szoros együttműködés a szakmai szövetségekkel

Helyzet felmérés:

- a felügyeleti információk áttekintése
- pénzügyi, gazdasági bűncselekmények a hivatalos statisztika tükrében
- átfogó felmérés a pénzügyi szektort érő bűncselekmények kapcsán
- a pénzügyi visszaélésekkel összefüggő adatgyűjtést áttekintése

A felügyelt intézmények vonatkozásában a rendszeres statisztikai jellegű adatszolgáltatás és a kiemelt incidensek tekintetében az azonnali bejelentés bevezetésének kezdeményezése

Helyzetfelmérés I.

A Felügyelet rendelkezésére álló információk:

- a Felügyelethez a pénzügyi visszaélésekről korlátozott, esetleges információk jutnak el, az egyes konkrét pénzügyi szolgáltatók tekintetében a működési kockázat értékelése szempontjából releváns adatok nem álnak rendelkezésre. A felügyelt intézmények elvértve jelentik az e körbe tartozó eseményeket.
- a Felügyelethez a legtöbb információ a pénzügyi visszaélésekről a panaszkérelmek alapján jut el
- kisebb hányada az információknak vizsgálatok alapján kerül látókörünkbe
- a legtöbb esetben a működési kockázat szempontjából jelentős súlyú bűncselekményekről a médiából értesülünk, a felügyelt intézmények jellemzően ezekről is csak rákérdezésre adnak tájékoztatást.

Helyzetfelmérés II.

A pénzügyi, gazdasági bűncselekmények a hivatalos bűnügyi statisztikában

A pénzügyi szektor sérelmére elkövetett bűncselekmények volumenére, összetételére, jellemző sajátosságaira, trendjeire vonatkozó komplex szakmai értékelő anyag ez idáig sem a Felügyelet sem pedig a bűnüldözéssel, a bűnmegelőzéssel foglalkozó hatáskörrel rendelkező hatóságoknak nem állt rendelkezésre.

Bekértük a Legfőbb Ügyészségtől az Egységes Rendőrségi és Ügyészségi Bűnügyi Statisztika (ERÜBS) alapján rendelkezésre álló adatokat

- Az ERÜBS a pénzügyi bűncselekmények a gazdasági bűnözés kategóriájába tartozó bűncselekményről gyűjt adatokat (pl. a készpénz-helyettesítő eszközökkel visszaélés, hamisítás, a jogosulatlan pénzintézeti tevékenység, a pénzmosás, a tőkebefektetési csalás, a bennfentes értékpapírral kereskedelem, a piramisjáték szervezése, üzleti titok banktitok megsértése, a hitelezési csalás).
- Az egyéb elsősorban a vagyon elleni bűncselekmények (pl. a csalás, a sikkasztás, a lopás) közé sorolandó pénzügyi visszaélésekről pontos tejes körű kép nem alakítható ki. A jelenlegi statisztikai adatgyűjtés alkalmatlan a jelenség feltárására, komplex bemutatására.

Egyes gazdasági bűncselekmények Magyarországon, bűncselekmény fajtánként (típusonként) 2002-2007.

Megnevezés	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.
Tartozás fedezetének elvonása	29	41	27	33	26	41
Hitelezési csalás	24	23	19	36	33	39
Jogosulatlan pénzintézeti tevékenység	28	73	36	41	28	24
Bennfentes értékpapír-kereskedelem	1	2	2	0	0	1
Tőkebefektetési csalás	0	0	2	0	1	1
Piramisjáték szervezése	228	132	172	115	3	48
Üzleti titok megsértése	9	13	7	7	24	5
Banktitok megsértése	4	3	4	4	15	11
Számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény	208	731	1 032	490	532	546
Pénzmosás	2	2	9	102	1 137	13
Pénzhamisítás	1 108	761	1 641	3 108	3 415	2 677
Hamis pénz kiadása	458	318	599	754	724	300
Bélyeghamisítás	64	33	78	86	52	24
Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítás	17	280	404	50	13	219
Készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés	1 019	1 700	2 501	2 820	3 675	3 887
Készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisítása	0	2	3	3	1	0
Az EU közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése	1	0	0	1	8	12
A vizsgálatban szereplő gazdasági bűncselekmények összesen	3 200	4 114	6 536	7 650	9 687	7 848
Hitelsértés	124	216	408	613	656	660

Ismertté vált egyes gazdasági bűncselekményekkel okozott kár megoszlása bűncselekmények szerint Eft						
Megnevezés	2 002	2 003	2 004	2 005	2 006	2 007
Tartozás fedezetének elvonása 297. §)	816 904	725 053	649 718	375 752	441 837	1 113 546
Számítástechnikai rendszer és adatok elleni bűncselekmény (Btk.300/C. §)	222 527	967 621	362 618	199 216	130 965	397 888
Pénzmosás (Btk.303. §)	5 842	900 000	525 289	1 402 014	10 189 038	11 989 729
Pénzhamisítás (Btk.304. §)	43 739	74 367	101 001	118 362	149 583	16 031 867
Hamis pénz kiadása	9 992	2 856	9 902	10 758	5 233	3 271
Bélyeghamisítás	0	0	591	135	15 354	1 189
Készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel visszaélés	200 035	246 921	433 982	309 612	551 905	311 679
Összesen	1 299 039	2 916 818	2 083 101	2 415 849	11 483 916	29 849 169
Hitelsértés	43 817	316 832	292 802	504 430	1 138 539	1 112 519

A pénzügyi szektor ellen irányuló visszaélések átfogó felmérése

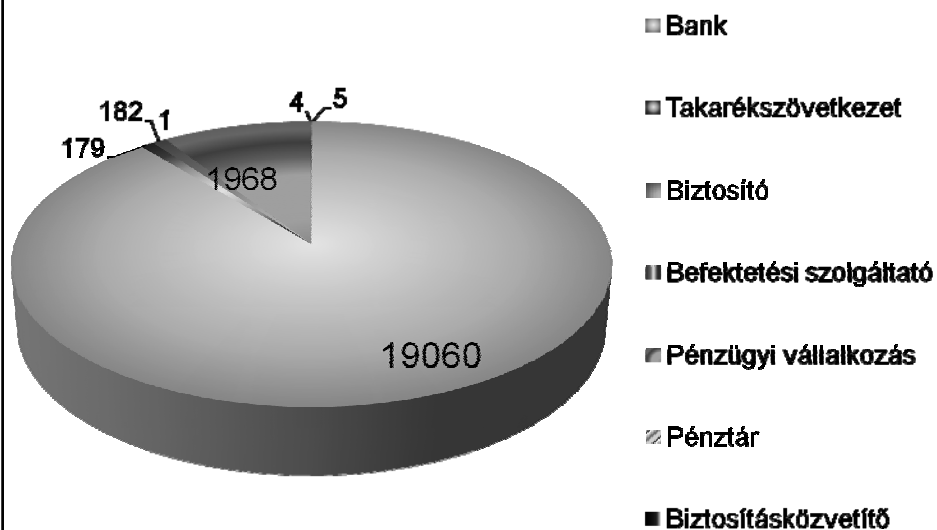
Az összes felügyelt intézményre kiterjedően a felmérésre került a 2007-ben tett feljelentések kapcsán a bűncselekmények száma, minősítése, a cselekménnyel érintett esetleges kár összege, az eljáró nyomozó szervekre vonatkozó adatok.

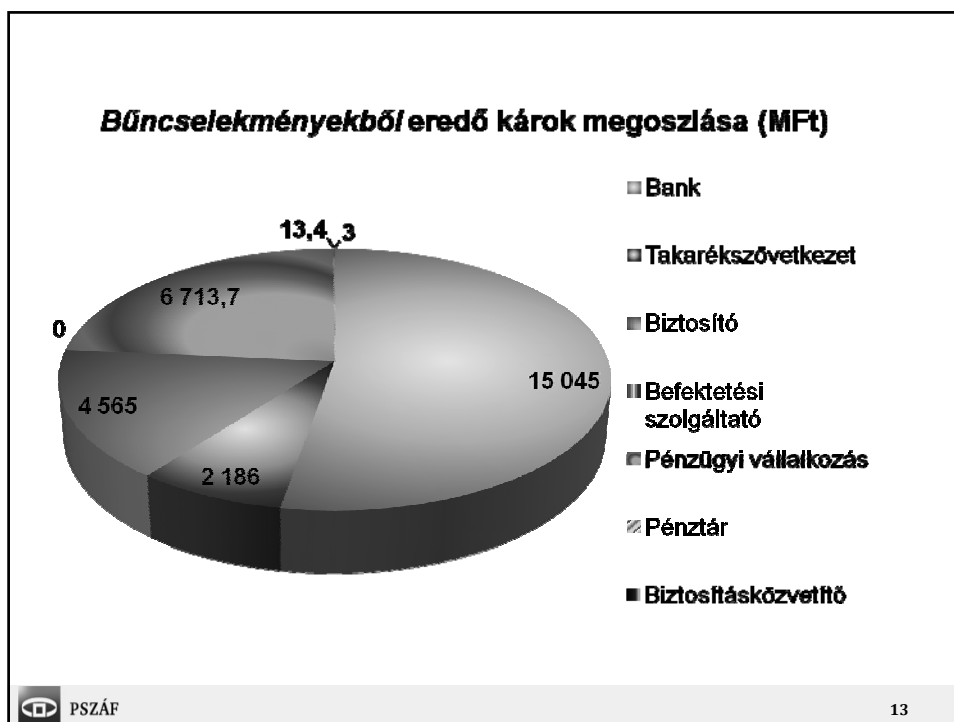
A működési kockázat és a felügyelés hangsúlyainak kialakítása szempontjából releváns megállapítás, hogy az egyes intézményi körök veszélyeztetettsége markáns eltéréseket mutat

1. az elkövetett bűncselekmények számában,
2. a bűncselekménnyel érintett kárértékben,
3. a bűncselekmények Btk. szerinti minősítésében.

Bűncselekmények darabszáma és kárösszege az egyes szektorokban

Szektor	Pénzügyi szervezet	Bűncselekmények darabszáma	Kár (millió forint)
Bank	Bank	19 060	15 045
Szövetkezeti	Takarékszövetkezet	178	2 166
	Hitelszövetkezet	1	20
Pénzügyi	Pénzügyi vállalkozás	2005	6 724
Befektetési	Befektetési társaság	1	0
Biztosító	Biztosító társaság	182	4 557
Biztosítás közvetítő	Biztosításközvetítő	5	8
Pénztár	Pénztár	4	13,4
Összesen	Összesen	21 431	28 533

Bűncselekmények darabszámának megoszlása az egyes szektorokban

Az intézményi körök rangsora a kockázati kitettség szerint:

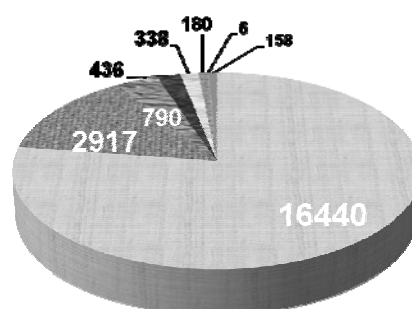
- a legnagyobb kockázati kitettség a bankoknál regisztrálható a sérelmükre 19.060 bűncselekményt követtek el, amelyek közel 15 milliárd Ft kárértéket képviselnek.
- a pénzügyi vállalkozások 2005 bűncselekmény kapcsán tettek feljelentést és az érintett kárérték 6,724 milliárd Ft.
- a biztosítók 182 bűncselekmény kapcsán tettek feljelentést, az érintett kárérték 4.376 milliárd Ft.
- a takarékszövetkezetekhez kötődően 179 bűncselekményt regisztráltunk, amelyhez kötődő kárérték 2,183 milliárd Ft.
- a befektetési társaságok és a pénztárak kapcsán az elkövetett bűncselekmények elhanyagolhatónak tekinthetők, mivel az előbbinél 1, míg az utóbbinál 4 bűncselekményt jeleztek.

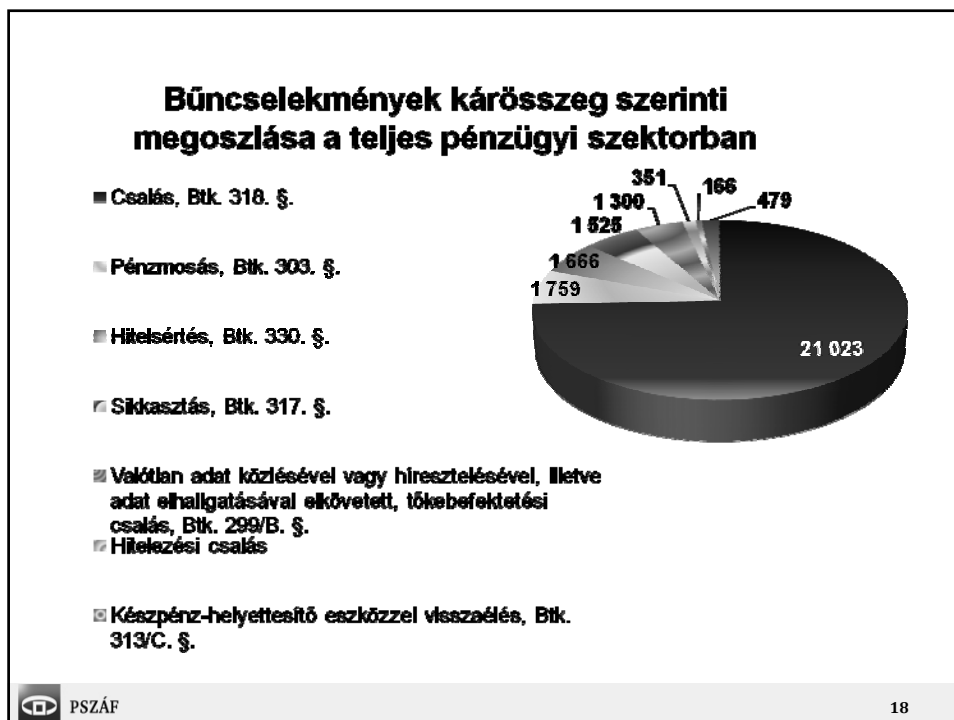
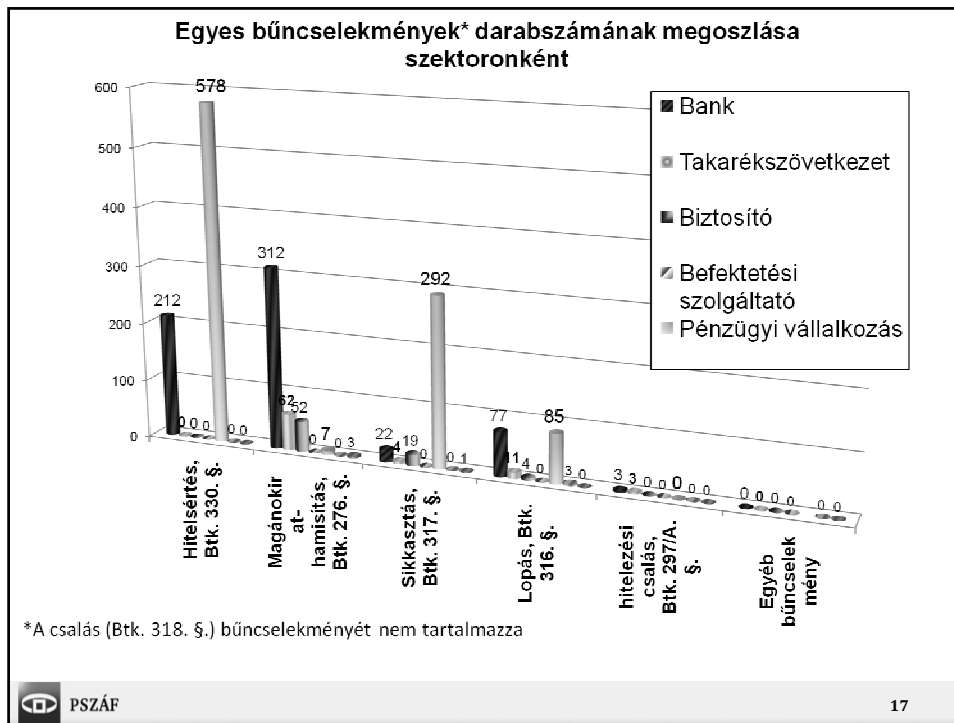
A bűncselekmények megoszlásának jellemzői

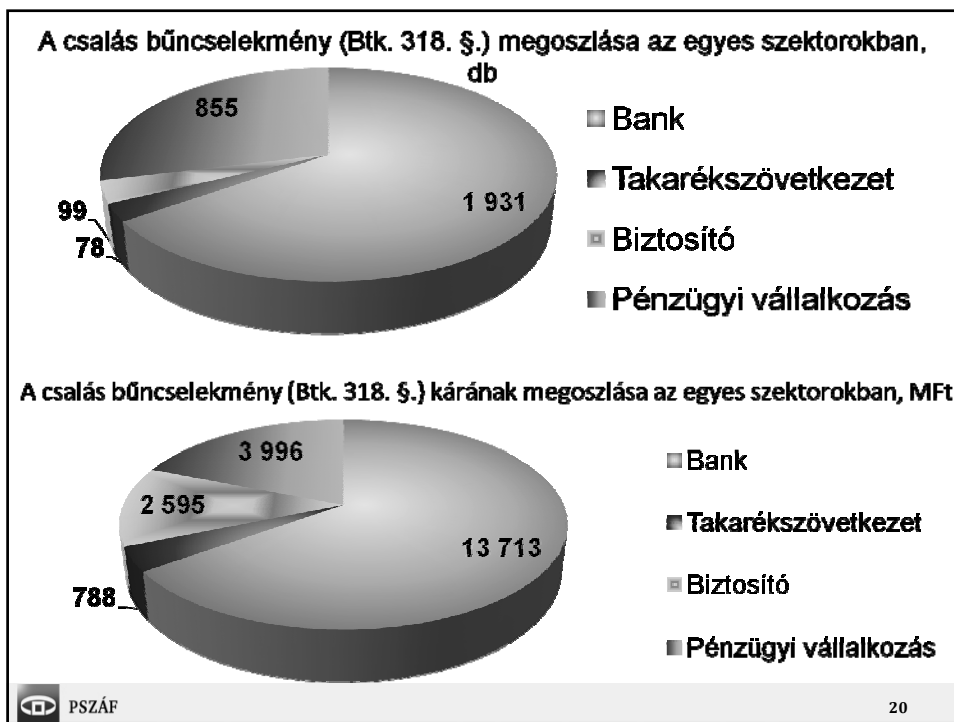
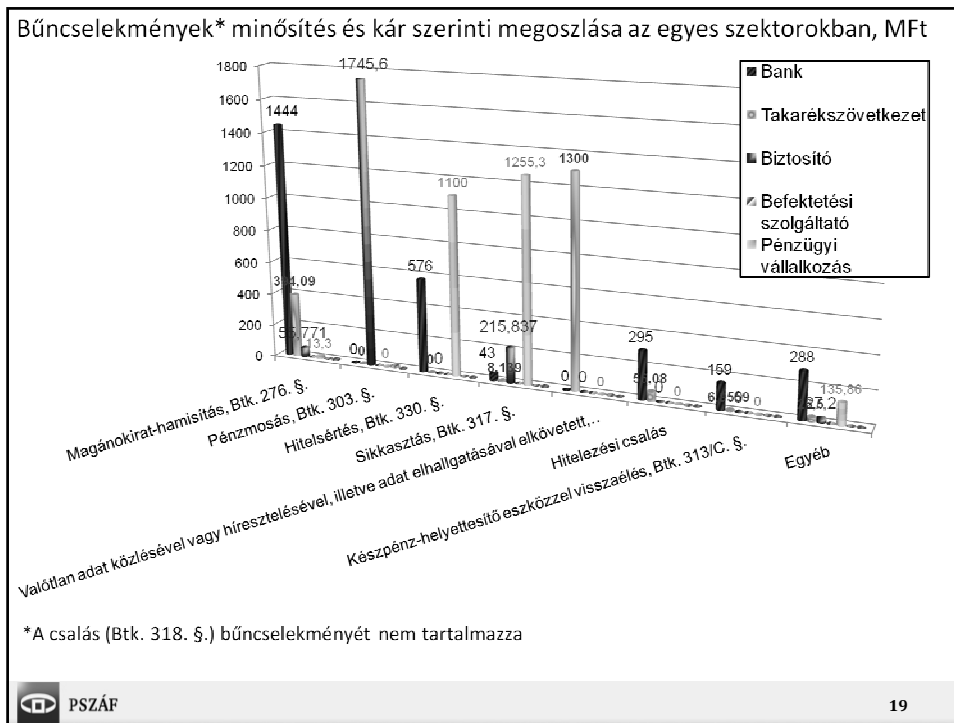
- az elkövetett bűncselekmények 90%-a a bankkártyákkal való visszaélésekhez kötődik.
- kiugróan magas a csalások száma, amelyek jellemzően okirat hamisításokkal ezen belül magánokirat hamisításokkal párosulva valósultak meg.
- jellemző bűncselekmények még:
 - hitelezési csalás
 - lopás
 - sikkasztás
 - hűtlen kezelés
 - rablás
 - rongálás
 - hitelsértés.

Bűncselekmények darabszám szerinti teljes megoszlása a pénzügyi szervezetek között

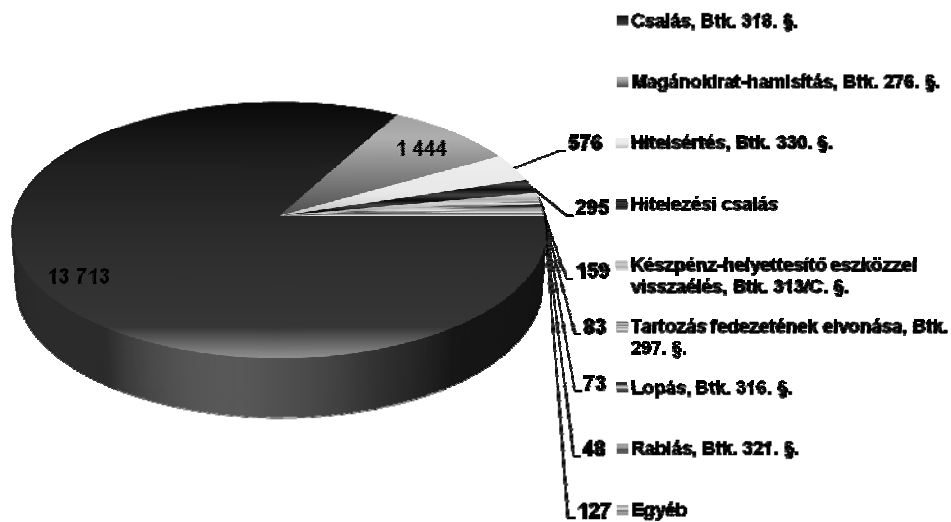
- Kézpénz-helyettesítő eszközzel visszaélés, Btk. 313/C. §.
- Csalás, Btk. 318. §.
- Hitelsértés, Btk. 330. §.
- Magánokirat-hamisítás, Btk. 276. §.
- Sikkasztás, Btk. 317. §.
- Lopás, Btk. 316. §.
- hitelezési csalás, Btk. 297/A. §.
- Egyéb bűncselekmény

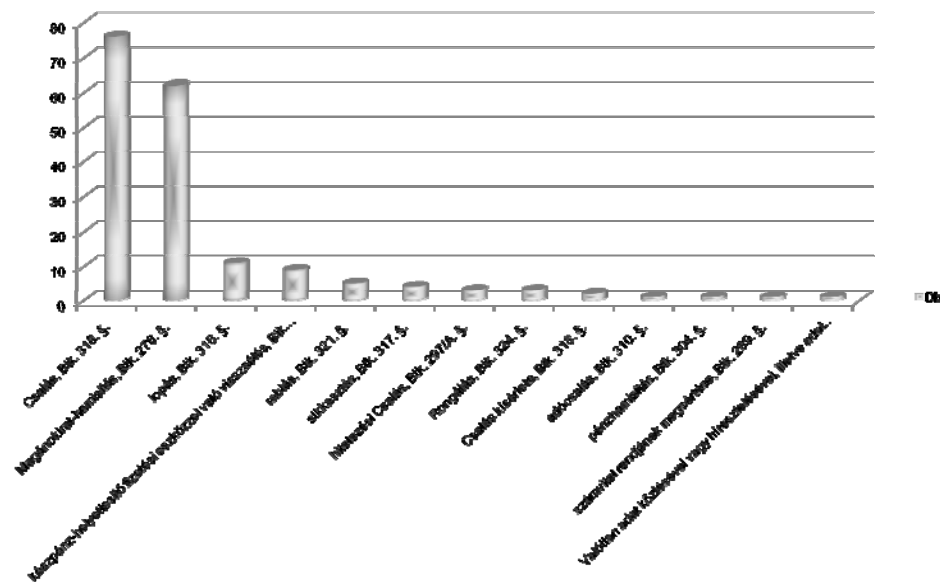

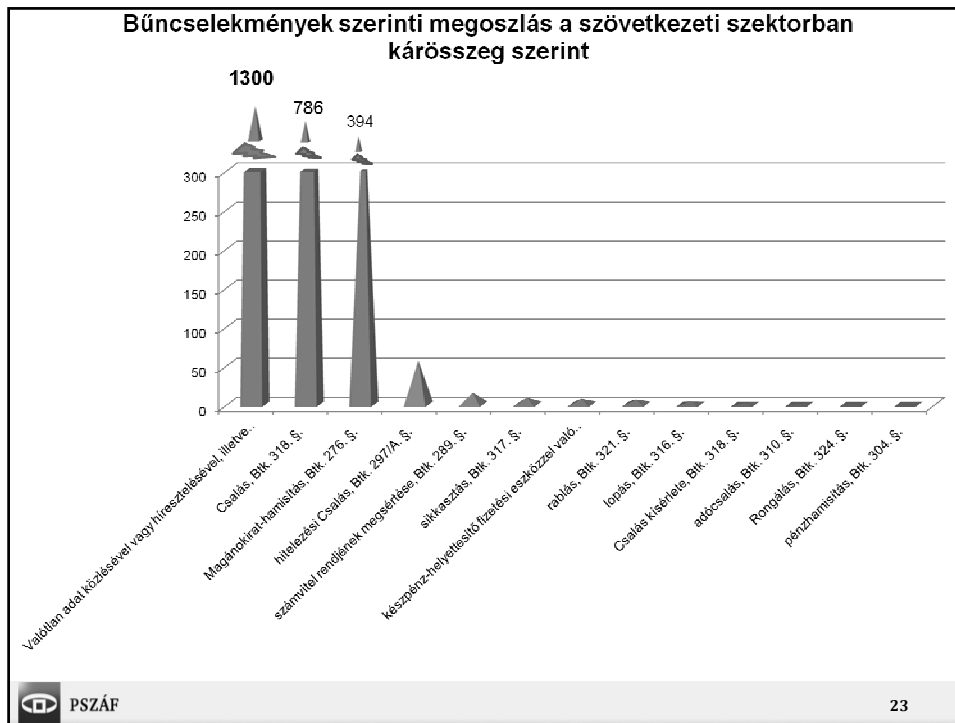

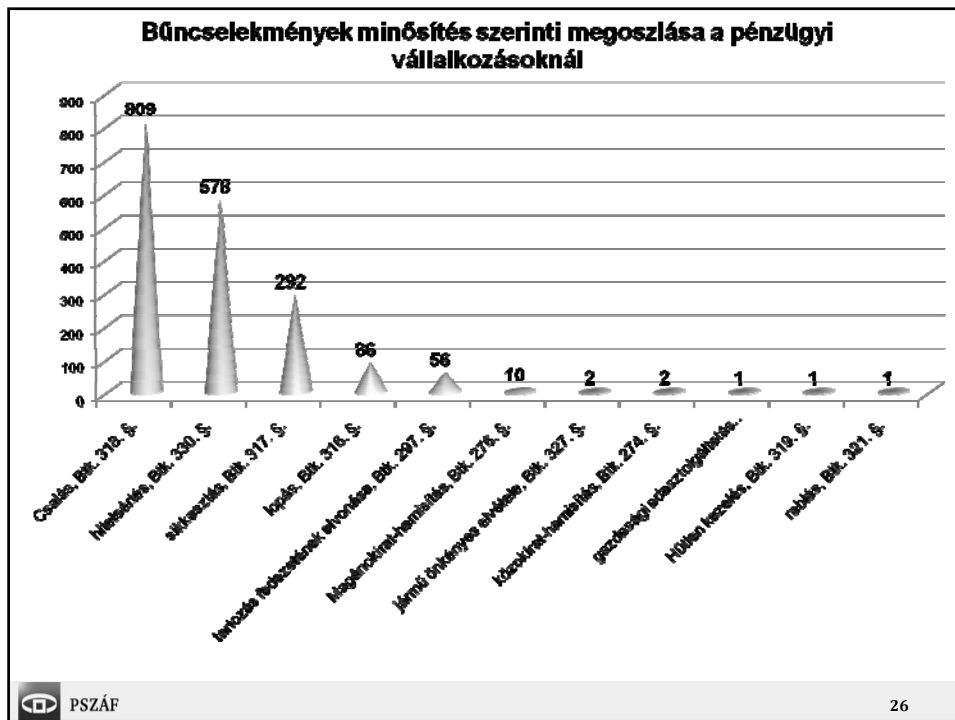
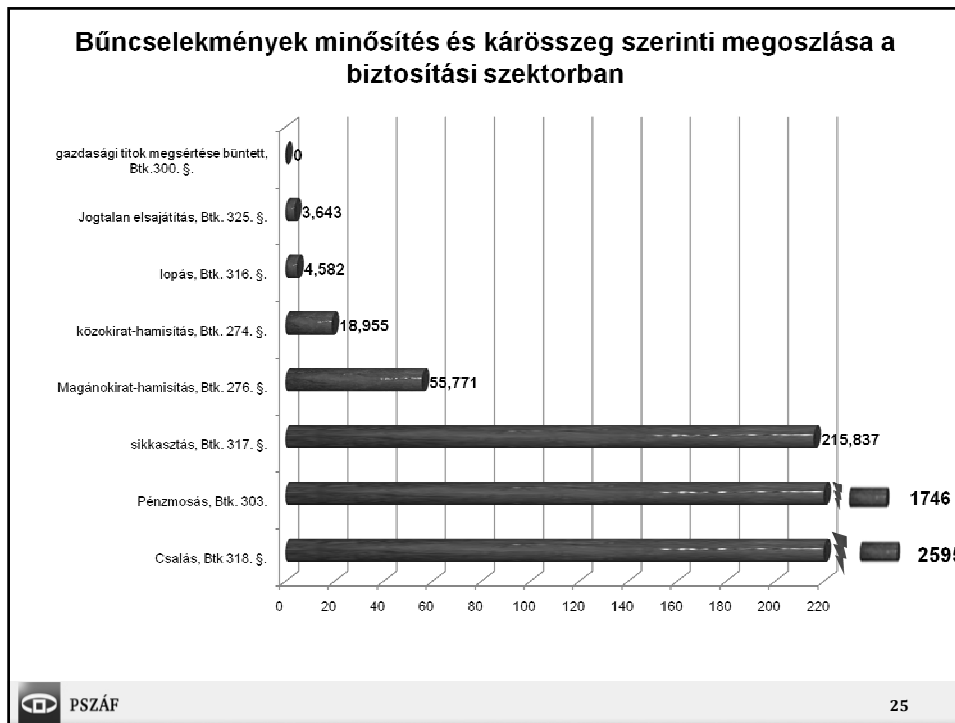
Egyes bűncselekmények minősítés és kárösszeg szerinti megoszlása a bankoknál (Mft)

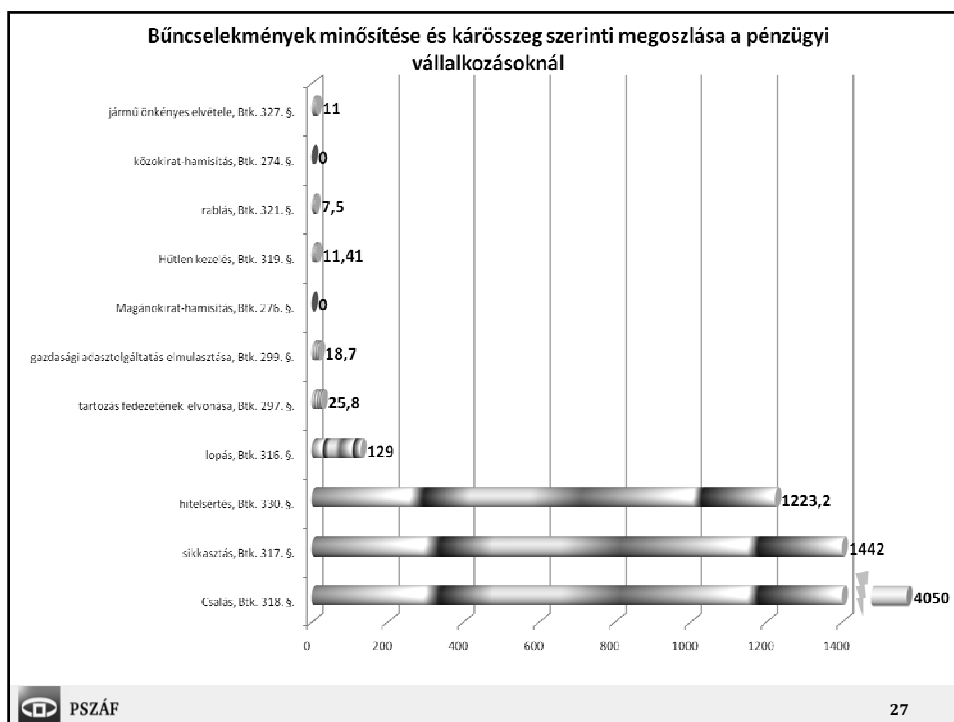

Bűncselekmények szerinti megoszlás a szervezetkezeti szektorban darabszám szerint

Helyzetfelmérés III.

A pénzügyi szektort érintő releváns adatszolgáltatások

- A jelenleg meglévő adatszolgáltatás szempontjából relevánsak az MNB-nek a 14/2007.(XI.29) MNB rendelete alapján, illetve a Felügyeletnek a 3/2008.(II. 26.) PM rendelet alapján végzett adatgyűjtések.
- Az MNB adatgyűjtései közül az alábbiak érintik a pénzügyi visszaéléseket:
 - visszaélések a bankkártya üzletágban (P34)
 - visszaélések a pénzforgalomban (P45)
 - jelentés nagyértékű visszaélésről (W12)
- Az első két adatgyűjtés negyedévente megvalósuló adatszolgáltatás, szűk körű és a tipológia és a megelőzés módszertan kialakítását nem szolgálja. Míg a harmadik adatgyűjtés közvetlenül a visszaélés feltárása után keletkeztet adatszolgáltatási kötelezettséget, a tipológia a megelőzés módszertan kialakítását és a működési kockázat szempontjából felügyelési tevékenységet is segítheti.
- 3/2008. (II.26.) PM rendelet egyik COREP táblája a hitelintézetek működési kockázatával kapcsolatos IOPD-ben 2008 évben került bevezetésre a külső és belső csalások gyűjtése, amelynek kitöltése kötelező a fejlett és a sztenderd módszert alkalmazó hitelintézetek számára.
- A 200/2007. (VII. 30.) Korm. rendelet 13.§-a tételesen szabályozza a külső, belső csalások körét

Megállapítások

- A működési kockázatot jelentő jogellenes magatartások megalapozott értékeléséhez szükséges adatok gyűjtése eddig nem alakult ki.
- A Felügyelet a pénzügyi visszaélésekről korlátozott, esetleges információkkal rendelkezik, az egyes konkrét szolgáltatók tekintetében a működési kockázat értékelése szempontjából releváns adatok nem jutnak el az egyes szakterületekhez.
- A kockázathoz igazodó, tartalmi felügyelés csak úgy valósítható meg, ha a Felügyeletnek folyamatos és hiteles információi vannak a piaci folyamatokról, amely alapján képes meghatározni a jelenségek és tendenciák tartalmát és megvalósítani a kockázattal arányos beavatkozás elvét.
- Ennek érdekében indokolt a pénzügyi szektort érő támadásoknak (incidenseknek) a Felügyelet számára történő bejelentési kötelezettségének bevezetése.

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETE

A proaktív felügyeleti tevékenység megvalósításának, a társszervekkel és a felügyelt intézményekkel összehangolt fellépés feltétele

A Felügyeletnek szüksége van arra, hogy ismerje, elemezhesse, hogy:

- az egyes szektorok kockázati kitettsége milyen és mekkora
- a visszaélések kapcsán mekkora kár keletkezik
- a szolgáltatók sérelmére, a szolgáltatók ügyfelei sérelmére milyen természetű incidens történnek
- az incidenseket milyen módon és kik követik el:
 - a szolgáltató ügyfelei
 - harmadik személy
 - a szolgáltató alkalmazottja vagy szolgáltatóval szerződésben álló harmadik személy (ügynök, kiszervezésben szolgáltató személy)
- a pénzügyi szektor ellen irányuló bűnözést, annak trendjét, és az új típusú jogellenes magatartásokat

Átfogó, szektor és intézmény specifikus ismeretekkel rendelkezzen, ennek birtokában követhesse a kockázat kitettséget, megelőzési módszertant dolgozhatson ki.

PÉNZÜGYI SZERVEZETEK ÁLLAMI FELÜGYELETE

A Felügyelet törekvése a felügyelt intézmények incidens bejelentési kötelezettségének megteremtésére:

1. negyedéves statisztika jellegű adatszolgáltatás
2. azonnali bejelentési kötelezettség
 - *Kiemelt kockázatú incidensek*
 - *Az internet biztonsági incidensek*
 - *Vezető állású személyek munkaviszonyának megszűnése, munkavégzés alóli felmentése*

Incidens fogalma:

Incidensnek minősül minden olyan belső támadás, jogellenes magatartás, illetve a szokásostól eltérő esemény, amely szándékos vagy gondatlan visszaélésre utal, a szolgáltató részéről intézkedést igényel, vagy a pénzügyi piacba vetett bizalmat érinti, és kárkockázattal jár tekintet nélkül a tényleges kárra.

Szemlélet változás szükségessége

A pénzügyi szektort érintő visszaélések hatékony visszaszorítása és megelőzése a jogi környezet átalakítását, a pénzügyi szolgáltatók, a Felügyelet, a bűnüldöző és igazságügyi szervezetek tevékenységének átalakulását is igényli, amely legtöbb esetben szemléletváltást is feltételez.

A változás szempontjából fontos területek:

- a jogalkotásban, az összehangolt fellépés, az adatgyűjtés és hasznosítás jogi kereteinek kialakítása ,
- a Felügyelet tevékenységében, a fellépéssel kapcsolatos feladatoknak és gondolkodásnak be kell épülni a prudenciális, engedélyezési és egyéb alap tevékenységekbe,
- a pénzügyi szolgáltatóknál tudatosulni kell, a szektor védelme közös felelősség, a cselekmények nem megfelelő kezelése csökkenti a lebukási kockázatot, növeli az elkövetési hajlandóságot,
- a bűnüldözésben és igazságszolgáltatásban az alacsony hatékonyság visszavezethető, hogy az eljárások, a bizonyítás a jelenség ismeretének hiányában, a sajátosságok figyelmen kívül hagyásával történik.

**Csak együtt lehetünk
eredményesek !**

